

Stručni rad

PUT DO USPJEŠNOG RAZREDNIKA U OSNOVNOJ ŠKOLI (PREDMETNA NASTAVA)

Mag. Filip Gračnar

OŠ Ljudski vrt Ptuj

Sažetak

Većina učitelja tijekom svoje profesionalne karijere nađe se u ulozi razrednika. Formalna uloga razrednika definirana je zakonski, pri čemu dobro poznavanje pojedinih zakona, propisa i smjernica može osnažiti razrednika u njegovom radu [4]. No, biti dobar učitelj razredne nastave u suvremenom informacijskom društvu, koje bi se moglo definirati i kao društvo znanja, nije lako. Prema Ažman je suvremena škola orijentirana na samostalno građenje znanja, koja u prvi plan stavlja dobar odnos između učitelja ili razrednika i učenika [1]. Suvremeno društvo zahtijeva osobu koja će biti sposobna surađivati, kritički razmišljati, rješavati probleme i tražiti informacije iz različitih izvora. [5]. Uz zakonom propisanu i programima definiranu ulogu razrednika, stvarna dodana vrijednost dobrog i uspješnog razrednika uvjetovana je njegovom osobnošću, sposobnošću odstupanja od tradicionalnih pristupa nastavi i pozitivnim pristupom radu. Dok neki učitelji vide obavljanje funkcije razrednika samo kao posao ili novi korak u svojoj karijeri, uspješni učitelji obavljanje odgovornih i zahtjevnih učiteljskih uloga doživljavaju kao svoju poslanje.

Ključne riječi: razrednik, osnovna škola, odjeljenje, moderna škola, poslanje

1. Uvod

Po definiciji, razrednik je učitelj koji predaje u razredu, a ujedno je i voditelj razreda. Vodi rad nastavnčkog vijeća odjeljenja, koordinira rad između nastavnika svog odjeljenja, brine se o realizaciji nastavnog plana i programa, analizira obrazovne rezultate razreda, brine se o rješavanju obrazovnih problema pojedinih učenika, surađuje s roditeljima i školskom savjetodavnom službom, odlučuje o odgojnim mjerama, brine se o pravilnom vođenju pedagoške dokumentacije, upoznaje učenike i prati njihov razvoj, brine o stjecanju znanja, vještina i navika učenika, organizira i usmjerava uključivanje učenika u rad lokalne zajednice, sudjeluje u obavljanju poslova profesionalnog usmjeravanja i obavlja druge poslove u skladu sa zakonodavstvom vlastite zemlje [3] [5] [7].

Vrlo je važan dionik u procesu odgoja i obrazovanja. Obraćaju mu se učenici, roditelji, ostali učitelji i ravnatelj. Ima naglašenu ulogu, odnosno odgovoran je za funkcioniranje svog razreda, za njegove socijalne, emocionalne i psihičke karakteristike. Mogao bi se definirati kao roditelj svog odjeljenja. Nerijetko su očekivanja ostalih dionika odgojno-obrazovnog procesa prema razredniku nerealna, a tome doprinosi i činjenica da se budući razrednici sustavno ne osposobljavaju tijekom studija [5].

2. Definicija uloge razrednika

Učiteljeve zadaće definirane u uvodu podudaraju se s njegovim različitim ulogama. Kalin govori o šest aspekata svojih nastojanja:

1. **obrazovni aspekt** (stvara i održava odjeljenje),
2. **upravno-izvršni aspekt** (radi sukladno zakonskim propisima),
3. **arbitar i zagovornik** (pomaže u ostvarivanju prava učenika),
4. **aspekt povezivanja i suradnje** (uređuje odnose, surađuje s učiteljima, roditeljima),
5. **animacijsko-promatrački aspekt** (potiče, uči),
6. **asistent i savjetnik učenicima** (pomaže, savjetuje) [1].

Druga definicija govori o sedam osnovnih uloga razrednika:

1. **povezivanje:** razrednik je voditelj nastavničkog vijeća odjeljenja i poveznik odjeljenja s drugim sustavima u školi i izvan nje, posebno vodeći brigu o povezanosti škole kao institucije s učenicima i roditeljima, te povezivanju škole kao ustanove s učenicima i roditeljima,
2. **odgojni aspekti:** olakšava (planira i organizira) situacije u kojima učenici preuzimaju zajedničku odgovornost za život u odjeljenju i odgovornost za svoje postupke i odluke, potiče razvoj osjećaja za bližnjega, razvoj temeljnih ljudskih vrijednosti, formiranje zrele, samostalne osobnosti koja djeluje prema internaliziranim etičkim načelima,
3. **animacija:** potiče, motivira, aktivira učenike i učitelje kako bi mogli primijeniti i razviti svoje darove, sposobnosti i ideje; omogućuje pojedincima da preuzmu svoj dio odgovornosti za život zajednice,
4. **planiranje:** zajedno s ostalim članovima planira i vrednuje rad i život odjeljenja,
5. **posredovanje u problemskim situacijama:** pomaže svima koji sudjeluju u rješavanju problemskih situacija koje nastaju između učenika, između učenika i nastavnika, itd. Osigurava da je proces rješavanja konflikata konstruktivan,
6. **informativni:** informira učenike, roditelje i ostale nastavne djelatnike,
7. **administrativni:** sređuje dokumentaciju, osigurava zakonitost postupaka, zapisnika, evidencija, izrađuje potvrde i sl. [6].

Treća definicija usredotočuje se na tri ključne uloge razrednika:

1. **organizacijska** (formiranje odjeljenja, organiziranje roditeljskih sastanaka, vođenje nastavničkog vijeća odjeljenja),
2. **administrativna** (vođenje popisa učenika, pisanje svjedodžbi, pravdanje izostanaka, izrada izvješća, unos podataka),
3. **pedagoška** (formiranje kolektiva učenika, rješavanje odgojno-obrazovnih problema u odjeljenju, izricanje odgojnih mjera, praćenje napredovanja učenika, upoznavanje obiteljskih prilika učenika) [3].

3. Kako biti dobar razrednik

U svom radu razrednik surađuje s različitim dionicima unutar i izvan škole. Prije svega, to su učenici, zatim roditelji, drugi učitelji, školska savjetodavna služba, ravnatelj, tehničko osoblje, pratitelji djece s posebnim potrebama, različiti stručnjaci izvan škole, savjetovališta, centri za socijalni rad, domovi zdravlja i sl.

Svi ovi dionici imaju različita, a ponekad i proturječna očekivanja od njega. Ako se usredotočimo samo na očekivanja koja učenici, roditelji, drugi učitelji i uprava škole imaju od njega, uočavamo da su ta očekivanja različita, ponekad i doslovna. Stoga je važno da učitelj razredne nastave poznaje ova očekivanja koja moraju biti jasna i razumljiva svim sudionicima, što predstavlja dobru osnovu za međusobnu suradnju i ostvarivanje zajedničkih ciljeva u odgoju i obrazovanju djece [1]. Mnoga su istraživanja pokazala da učenici od razrednika očekuju da bude ljubazan, pošten, pravedan, dosljedan, pun razumijevanja, vrijedan povjerenja, korektan, opušten, uredan i sl. Nadalje, učenici očekuju da im pruža sigurnost, jednake uvjete, potiče ih i motivira, sposoban se šaliti s njima, pomoći im u rješavanju problema, zalagati se za njih kod drugih učitelja, slušati ih i voljeti. No, učenici ne vole učitelje koji su uvredljivi, podrugljivi, cinični, neobjektivni, koji ne vole djecu i svoje zanimanje, koji ne poznaju svoje učenike, koji su osvetoljubivi, ogorčeni, ne znaju se šaliti i nemaju stručno znanje. Očekivanja roditelja također mogu biti visoka, a u isto vrijeme vrlo različita. Očekuju da razrednik dobro poznaje njihovo dijete, pomaže mu u rješavanju problema, savjetuje roditelje o učenikovim problemima u učenju i odgojno-obrazovnim problemima, sposoban je uspješno rješavati odgojno-obrazovne probleme u odjeljenju, informira roditelje o zbivanjima u školi i uvijek im je na raspolaganju, te da posreduje kod drugih učitelja i sl. Ostali učitelji očekuju od razrednika da rješava disciplinske probleme u odjeljenju, da o njima obavještava roditelje i da postupa kada oni traže poduzimanje odgojnih mjera. Ravnatelji, pak, žele da razrednik poštuje zakon i pravila, da ima sređenu dokumentaciju, da zna odgajati, da razrednu nastavu vidi kao poslanje, da se kontinuirano obrazuje i da ravnatelja informira o tome što se događa u odjelu [1] [3] [5].

Dakle, kako osposobiti učitelja razredne nastave da ispuni sva ta očekivanja? Kao što smo već spomenuli, kod nas ne postoji sustavna edukacija za ulogu učitelja razredne nastave. No, određena znanja koja zahtijeva uloga razrednika moguće je

steći na različite načine. Fakultet budućem učitelju daje temelje određenog područja, odnosno predmeta koji studira i koji će kasnije predavati, ali se ne posvećuje zadaćama razrednika. Učitelju koji će postati razrednik poznavanje struke pomaže samo onoliko koliko je bilo u sadržaju psihološko-pedagoškog i didaktičkog obrazovanja. Izobrazba razrednika temelji se dakle na stalnoj edukaciji uz pomoć stručne literature i sudjelovanju na seminarima, razmjeni iskustava s kolegama, konzultacijama i razgovorima sa školskom savjetodavnom službom, ravnateljima i drugim stručnjacima iz ovog područja, a ne na posljednjem mjestu objavljivanjem svojih iskustava u pedagoškim publikacijama [1] [3] [5].

4. Zaključak

Zaključno, možemo sažeti da je dobar učitelj razredne nastave osoba koja je stručno kompetentna i orijentirana na profesionalno ponašanje, sposobna je za kreativnu suradnju, ima razvijene pozitivne osobine ličnosti i spremna je stalno se samo razvijati kako bi posao razrednika obavljala što bolje [1]. Obavljanje funkcije razrednika ne vidi samo kao posao ili priliku za karijeru, već kao svoju misiju. Njegov rad teško je mjeriti i vrednovati, ali svakako ne možemo zanemariti utjecaj koji dobar razrednik ima na školski uspjeh učenika, na oblikovanje njegove osobnosti i osnaživanje učenika kao predstavnika sljedeće generacije nadolazećih pojedinaca.

5. Popis literature

- [1] Ažman, T. (2012). *Sodobni razrednik: priročnik za usposabljanje učiteljev za vodenje oddelčnih skupnosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [2] Kalin, J. (2001). *Pogledi na rad razrednika i ulogu razrednika*. Suvremena pedagogija, svezak 52, br.1, str. 8 – 31.
- [3] Malić, J. (1988). *Razrednik v osnovni šoli*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- [4] Marinček, A. (2003). *Humano razredništvo: razredniki za humano razredništvo*. Celje: Cilian.
- [5] Pušnik, M., Žarkovič Adlešič, B., Bizjak, C. (2002) *Razrednik v osnovni in srednji šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [6] *Programske smernice za delo oddelčnega učiteljskega zbora in oddelčne skupnosti v osnovnih in srednjih šolah ter v dijaških domovih*. (2005.). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Dostupno na:
http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2019/programi/media/pdf/smernice/Programske_smernice_za_delo_ouz_in_os.pdf [Pristupljeno 13.12.2023.].
- [7] *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja*. (2007) Uradni list Republike Slovenije. Dostupno na:
<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO445#> [Pristupljeno 14.12.2023.].